

The background of the page is a light blue gradient. A large, stylized 'L' shape is formed by a dense pattern of blue dots of varying sizes. The dots are arranged in a grid-like pattern that follows the shape of the 'L', with the dots becoming more sparse as they move away from the center of the shape.

Коалиција Сите за правично судење

ТРУСТ

февруари, 2018

ТРУСТ

На рочиштето за главна расправа одржано на 08.02.2018 година по предметот К-1459/17 (Труст), во продолжение на доказната постапка се продолжи со испитувањето на вешто лице. Пред отпочнувањето на испитувањето, одбраната предложи да се изведат нови докази пред судот со образложение дека истите се потребни за соодветно и правилно да се испита вештото лице. Должно е да се напомене дека на претходното рочиште за главна расправа од 23.01.2018, вештото лице се испитуваше од страна на одбраната, поточно од бранителот на првообвинетиот, кој на денешната расправа ги предложи новите докази кои би служеле за поуспешно испитување на вештото лице.

Специјалното јавно обвинителство (СЈО) на вака предложените докази во оваа фаза од постапката не вложи приговор, туку само коментар дека дел од овие докази, кои ги предложи одбраната се веќе познати и ги има во списите на предметот.

Судијата ваквото барање на одбраната го прифати согласно членот 385 ст.1 од Законот за кривичната постапка (ЗКП), според кој „претседателот на советот ќе го контролира начинот и редоследот на испитување на сведоците и вештаците и изведувањето на доказите водејќи сметка за ефикасност, економичност на постапката и по потреба за утврдување на вистината“.

Она што е спорно во оваа ситуација е фактот што обвинителот бил запознаен со овие ново-предложени докази, бидејќи членот 302 од ЗКП кој го регулира известувањето на осомничениот за завршување на истражната постапка, во ставот 5 пропишува: „Јавниот обвинител е должен да го запознае обвинетиот со доказите што во истражната постапка ги прибавил против него, како и да му ги открие доказите за кои дознал, а кои можат да бидат од полза за одбраната“. Имајќи го предвид горе наведеното, се поставуваат прашањето: дали СЈО не ја испочитувало обврската да го запознае обвинетиот со доказите кои се во негова полза? Иако оваа ситуација не е посебно санкционирана со одредби во ЗКП, доколку истата се случила, тогаш таа претставува сериозно прекршување на правото на одбрана и еднаквоста на оружјата, а го покренува и прашањето за дисциплинска одговорност на службените лица кои не ги оствариле своите законски должности.

Доколку одбраната веќе била запознаена со овие докази, истата имала можност да предложи изведување на овие докази уште во фаза на контрола на обвинението, а во најлош случај пред отпочнување на доказната постапка, но тоа не го сторила. Ваквата ситуација пак, претставува контрадикторност со самиот член кој судот го искористи како основ за прифаќање на предлогот на одбраната (членот 385, ст 1), бидејќи веќе ставот 3 од истиот член предвидува дека: „претседателот на советот, ќе одбие изведување на доказ за кој смета дека е непотребен и без значење за предметот и за тоа ќе даде кратко образложение“. Токму примената на овој член би значела одбивање на предложените докази на одбраната, бидејќи одбраната била запознаена со овие докази пред завршувањето на истражната постапка и истите докази можела да ги предложи во листата на докази доставена пред почетокот на расправата. Оваа ситуација е опфатена и во членот 347, став 2 каде е пропишано дека: „(Претседателот на советот може да ги одбие предложените докази, ако:) се нејасни, нецелосни или очигледно се насочени кон значително одолжување на постапката“. За потсетување, судот во истиот овој

предмет, во многу поделикатна и дискутабилна ситуација ги искористи овие два члена за да одбие предложен доказ (сведок) на одбраната.

Понатаму, се покренува и прашањето за времето кога се предлагаат конкретните докази од страна на бранителот. Имено членот 326, ст. 1, т.3 од ЗКП пропишува: „По приемот на обвинителниот акт осомничениот:) доставува листа на докази кои предлага да се изведат на главната расправа“. Оваа законска одредба сугерира дека одбраната треба да ја достави својата листа на докази уште во фаза на оцена на обвинителниот акт. Понатаму, членот 333 од ЗКП кој го регулира текот на рочиштето за оцена на обвинителниот акт, во ставот 2 вели: „Осомничениот и неговиот бранител го образложуваат поднесениот приговор против обвинителниот акт, а ако приговор не бил поднесен може да укажат на доказите кои му одат во корист на осомничениот, на можните пропусти во истражната постапка или на незаконски прибавените докази, при што наведуваат во кој дел го оспоруваат обвинителниот акт. На рочиштето одбраната може да предложи листа на докази кои бара да се изведат на главната расправа“.

Според ова, можеме да заклучиме дека ЗКП не предвидува ограничување за времето на собирање на докази и спроведување на истражните дејствија на одбраната, туку истите одредби се предвидени само како можност и право на одбраната. Сепак, доколку се земе предвид начелото на еднаквост на оружјата, правната сигурност, начелото на економичност и ефикасност, општиот тек на главната расправа, а посебно одредбите кои ја регулираат доказната постапка и начинот на изведување на доказите, како и востановената судска пракса за доставувањето на листите на докази, можеме да заклучиме дека одбраната е должна да ја поднесе својата листа на докази најдоцна со воведниот говор, односно пред отпочнување на доказната постапка во случаите кога одбраната ќе се откаже од правото на воведен говор поради тоа што истиот не е задолжителен за одбраната. Оваа намера на законодавецот може да се согледа и во членот 382, ст 1, според кој: „Доказите се изведуваат по следниов редослед, и тоа:

- 1) докази на обвинението и докази врзани со имотноправното барање;
- 2) докази на одбраната;
- 3) докази на обвинението за побивање на доказите на одбраната (реплика) и
- 4) докази на одбраната како одговор на побивањето (дуплика).“

Според овој член можеме јасно да видиме дека редоследот на изведување на доказите е строго регулиран и тоа на начин што истиот дава можност за реплика и дуплика, односно за побивање на доказите на спротивната страна. Со оглед на тоа што на странките во постапката мора да им биде дадено доволно време да се подготват како би можеле да ги побijat доказите на спротивната страна, односно да се подготват за реплика и дуплика, а доколку ги земеме предвид претходно споменатите можност и право на одбраната да ја поднесува листата на докази подоцна од обвинителството, може да заклучиме дека предлагањето докази од страна на странките во самиот тек на доказната постапка е нелогичен и надвор од ЗКП. Како дополнителен аргумент на ова тврдење е и членот 394, ст.1 од ЗКП, според кој: „По завршената доказна постапка странките и оштетениот може да стават предлози за дополнение на доказна постапка за нови околности што се јавиле во текот на главната расправа“. Ваквата формулација

на членот значи дека нови докази, кои не се опфатени со листата на докази, можат да се поднесуваат откако ќе заврши доказната постапка, а не во моментот на нивното дознавање. Понатаму, според овој член, предлогот за нови докази мора да се однесува на докази кои не биле познати на страната се до отпочнувањето на доказната постапка, што во конкретниот случај можело да се случи само поради несовесно и незаконско работење на СЈО.

Образложенијата на судските одлуки, независно дали станува збор за пресуди или решенија, се еден од основните критериуми преку кои се мери транспарентноста и професионалноста во постапувањето на судот. Тие воедно се и битен дел при воспоставувањето и воедначувањето на судската пракса, подобрувањето на легислативата, како и напредокот на правната наука, а претставуваат и основ за правната сигурност и предвидливоста на постапката, кои пак директно влијаат на довербата на граѓаните во судството. Поради тоа, потребно е судовите детално да ги образложуваат и аргументираат своите одлуки, особено во вакви деликатни ситуации кога одлуката на судот покренува повеќе прашања во поглед на критериумите по кои истиот одлучува, слободното толкување на законските одредби, но и почитувањето на должностите на обвинителите со цел да се овозможи фер и правично судење.